

Auspice & Duce Deo
DISSERTATIONIS ACADEMICÆ
De

ANGARIS

præcipue SVETHICIS
PARS POSTERIOR
Historico-Politica,
Quam
Divina adfulgente Gratia,
Et

*Adprobante Amplissimo Collegio Philosophico in
inclito & Regio ad Auram Athenæo,*

PRÆSIDE
VIRO Cl.

Dn. Mag. ALGOTHO A. SCARIN,

Philosoph. Moral. & Hist. Profess. Reg. & Ordin.

Ad publicum candidorum examen
Pro GRADU in Philosophia
modeste defert

S:z R:z M:z ALUMNUS
JOHANNES TILLANDER P. F.

W. Smolandus.

Die 22. Junii 1732. in Auditor. Max.
horis solitis.

A B O Æ,
Imprimeb, Johan Kiämpe Reg. Acad. Typogr.

S:æ R:æ M:tis
SUMMÆ FIDEI VIRO,
ILLUSTRISSIMO
EXCELLENTISSIMOQUE
HEROI ac COMITI

D_N. JACOBO
CRONSTEDT,

REGIS
REGNIQUE SVETIÆ
SENATORI,
MÆCENATI SUMMO.

CELSISSIMI COMITES

AD VESTRA, MÆCENATES SUMMI, limina
tremens verensque aditum cliens molior. Verum
cum fastigium cogito lucemque, in quam Divina VOS
providentia collocavit, temeritatis ipse mihi dicam scri-
bo, quod erutas ex umbra antiquitatis merces hasce
VESTRIS NOMINIBUS consecrandi consilium ceperim.
Ast erigit ancipitem animum VESTRA in Musas ea-
rumque cultores singularis clementia, fiduciamque mi-
hi certissimam addit, fore, ut quem aliis non inviti a-
peruistis aditum ad clementiæ VESTRÆ aras, eundem
neque meæ, inter varios & incertos casus fluctuantis
spei atque fortunæ denegetis. VESTRAM summam au-
thoritatem pari temperatam gratia & humanitate sus-
piciunt omnes, quotquot Sæthica adorant sceptræ. In
ceteris vero partibus reipubl. maxime justitiam VESTRI
imperii, facilitatem comitatemque gratissima mente
recolit VEXIONIA, & quæ VESTRO pridem moderami-

*ne prudentissimo felicissimam etiamnum semet prædi-
cat contigua Cronoburgensis præfectura. Certe VE-
STRORUM in omnem, quæ patet Smolandiam fa-
ma meritorum, VESTRA in vicinum rei literariæ se-
minarium ejusque tenellos palmites cura & liberalitas
adeo oculis etiamnum infixæ hæret, ut in præsens mihi
temperare nullo modo queam, quin ruptis prope vere-
cundiæ claustris, meam publice tester effervescentem
mutuò pietatem, & pro perenni florentissimoque VE-
STRÆ incolunitatis statu ad DEUM O. M. flagrantissi-
ma etatem suspiria fundam; velit VOSMET Patriæ co-
lumina ac sidera splendidissima, Illustrissimarum familia-
rum VESTRARUM ornamento, Apollineæque civitatis,
cui me etiam adscriptum fata voluerunt, decus & tuta-
men, quam diutissime incolumes conservare. Ita vovet,
& ex intimo corde ad suprema usque funera vovebit.*

CELSITUDINUM VESTRARUM

Subiectiss. & devotissimus cultor
Johannes Tillander P. F.

Partis Historico-Politicae Synopsis.

Sect. Tert.

Membr. I.

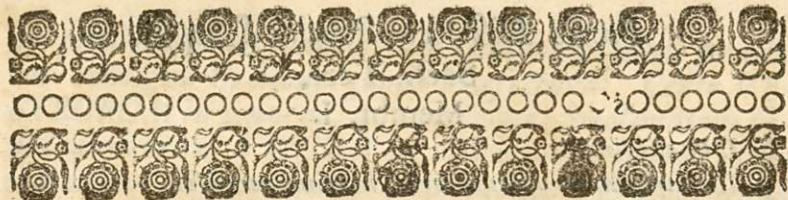
- §. I. Preliminaris.*
- §. II. Varia artis speculatoriae nomina recenset.*
- §. III. Auctorem & initia Angarorum investigat.*
- §. IV. De materia Angarorum agit.*
- §. V. Formam eorum describit.*
- §. VI. Rationes per Angaros repentina & minus praevisa significandi adducit.*
- §. VII. Specularem significationem subitorum apud varias gentes in usu fuisse commemorat.*
- §. VIII. Angarorum in Patria praecipuorum situm exponit.*
- §. IX. Idem negotium persequitur.*
- §. X. Pharos leviter attingit.*
- §. XI. Historiolam Angarorum Persicorum pertexit.*
- §. XII. Pauca de hemerodromis Graecorum adfert.*

Membr. II.

- §. I. Varios scribendi modos veteribus praesertim usitatos adducit.*
- §. II. Quaedam de bacillis Mercurialibus veterum Scandianorum adfert.*
- §. III. De tabellariis nostri aevi agit.*
- §. IV. Eorundem utilitatem adstruit.*
- §. V. De diversariis, institutisque succinctis in usum rei tabellariae veredis publicis, pauca narrat.*

Membr. III.

- §. I. Questionem, num in republica bene constituta ignium specularium usus sit tolerandus nec ne? excutit.*
- §. II. Opella finem imponit.*

I. N. S. S. T.
SECT. TERT.

Membr. I.

§. I.

UT Regi, Principi, vel alii summas imperii habenas tenenti in rebus gerendis prudentia & fortitudo sunt necessariae, ita neque maturo carere potest consilio, antequam aliquid adgrediatur. Quanta enim pericula ac damna illi saepe experiri sint coacti, qui sine praevio consilio ad res magnas efficiendas praecipites ruere consueverunt, multis non necesse est ut eamus probatum. Quare monitum Solonis haec videtur observandum: *Ὁυδέως υέν θραδίως, ἐπιείκεις δὲ τὰ χείρας τὰ δόξα* i. e. *delibera tarde, perforce vero celeriter ea quae deliberaſti. Nam & prius quam incipias, conſulto, & ubi conſulueris mature factò opus eſt (a).* Quod aequè aliis in negotiis ac rebus militaribus obtinet. Rex enim, vel is, penes quem summa imperii est, de hostis adventu antea certior factus, de consiliis, quibus conatum ejus eludere queat, armis & munimen-

nimentis, quibus regnum tueatur, & viribus, quibus impetum ejus avertat, sollicitus sit necesse est. Nam equos & arma capessere velle, cum hostis jam fines regni est ingressus, ejusque provincias devastat, *non minus miserum est opus, quam tum demum puteum fodere, ubi sitis fauces tenet* (b). Civium enim animi extremore attoniti, & salutari alicui consilio capiendo prorsus inepti tunc redduntur. *Hinc cum melius sit providere, quam pœnitere* (c), ac *amplius in bello efficiat prudens provisio, quam robur & militum fortitudo* (d), veteres Svio-Gothi, gens omni ævo bellicosissima, omnem intenderunt curam artibus ejusmodi inveniendis, quarum ope hostium conatus atque adventus, ceteraque sua modo, modo amicorum aliorumq; molimina mature constarent, ut sine mora vel ingruentem vim reprimere, vel de commodo quopiam imminente spem percipere possent. Quibus civium usibus antiquitus artificium illud per ignes necessaria significandi potissimum inserviit, & quo mediante non tristitia tantummodo, verum etiam læta sæpissime indicabantur; quod tamen successu temporis paullatim immutatum, aliam induit faciem, licet hodie neque, præsertim belli temporibus, usus ejus plane in desuetudinem abierit. Nam hoste finibus regni imminente, hoc modo, spe illius citius, ejus conamina patefiunt, atque sic sæpissime eluduntur. Quare Polybius inter Romanos rei militaris & civilis scriptores præcipuos, caput facile exserens, artis hujus utilitatem descripturus,

hunc in modum verba facit (e). *Maximam vero efficaciam inter ea, quæ huc conducunt, habent accensi ignes. Jam primum quidem accenduntur, verum opportunitatem quandam gignunt, ut scire possit, quid agatur, cui id curæ est, etiamsi trium vel quatuor, sive etiam plurimum dierum itinere distet, ut rebus auxilium poscentibus, per accensi ignis indicium ex insperato succurri possit.* Expensa vero Gothicæque origini in priori dissertationis particula, vindicata vocis *Angari* etymologia, pauca cum de artificio ipso ejusque salutari & ingenioso instituto &c. colligere & per summa tantum capitâ eundo tradere nunc quoque constituerim, candidam benevoli Lectoris horum levissimorum, ob nimiam temporis angustiam, fractamque valetudinem, quæ non exiguam huic labori iniecit moram, tumultuario calamo congestorum, spero & reverenter expeto interpretationem.

(a) Sallust. bell. Catilinar. c. 1. p. m. 6. (b) Plaut. *Mostellar act.* 2. c. 1. (c) Valerius apud Dionysium Halicar. lib. XI. (d) Ron. *Styris*. B. 4. ff. 7. 5. (e) lib. X. cap. 39.

§. II.

Varios instrumentorum speculari usui & indagationi adhibitorum significatus exposituris, varia se sistunt nomina, quibus olim insigniri solebant. Utpote *Angarorum*, quo illa antiquitus a Svio-Gothis nuncupata fuisse probabiliter autumat Cl. Verelius (f) Cum angaris conveniunt pyræ vernacula lingua *twetar* vel *witar* ita dictæ, a Gothico *witan* *custodire*,

munire vel excubare. Itaque apud Ulphilam sepulchrum Christi *witan* i. e. custodiri jubetur (g), & pastores gregem *witan* i. e. custodire dicuntur (h). Hinc *wäderwita* *Aplustre* ventorum flatum observans & ad eundem se componens (i) nuncupatur, & *witar* *lapides limitanei*, quod lineam & ductum ab uno angulari termino ad alterum monstrant (k). Ab eadem radice deducuntur *witaward* *excubia* (l), *witawardhall* *pyrarum excitatio & cura* (m), *wardweizla* *custodia* (n), *witakar* *pyrarum custos* (o). *Pandwettar* seu *Pandawettar* tam *pyras* quam *earum curatores* denotant (p), utroque etiam modo dicitur, ad *hliada wita* *struem componere lignorum*, & *tendra wita* *rogum incendere* (q). Hinc etiam *wadhallsdmenn* *Vigiles* (r), *wardweita* *servare, custodire, curam agere* (s). Hodienum *wettar* quoque dicuntur simulachra & exuviae avium, praesertim aquatilium, quas ad fallendum ignaras ejusdem speciei alias insidiantium solertia aucupum quasi in excubiis collocare solet. Dicebantur quoque *fubbel* vel *fummel* quod *tumulum*, vel quod in tumulo vel editiori loco conspicitur, significat; & includit significatui suo *Boskummel* (hodie *Bomârfe*) *sigillum rusticorum rebus incisum*, eo quod characterismus ille instar tumuli plerumque insurgat (t). Et eadem fere potest esse ratio, quod tessera militaris olim dicta fuerit *hârkumbl* (u). Observari heic etiam meretur vocabulo *fummel* non per se exprimi *monumentum sepulchrale*, sed signa scopulorum marinarum, quod reliquo maris fundo sint elevatio-

ra. unde hujus denominationis ratio pyris hæsit. *Babylar* pyris porro nomen dedere voces *Ha* vel *H* *excelsum, altum, & Bihle* quod *adificium, struem saxe-*
am vel quamcumque aliam hominum manu exstructam in-
que apicem desinentem molem denotat, a veteri Gothi-
 co *Byllia* *struere* descendens, unde *bähl* s. *bohl*
truncus arboris sursum excrescens, Bill vomer, fer-
rum acutum, Bila securis acuta, bil s. *pil* *sagitta cuspi-*
dem habens. Inde etiam his pyris & ex illis quoque
 pagis & prædiis etiamnum vicinis *Alhyles* *pyra ex-*
celsa nomen, quod in celsissimis montibus, quantum
 unquam tempestatis violentia permetteret, jam o-
 lim erectæ exstructæque fuerint. Subinde etiam no-
 mine *Kalsß* venire solebant, corrupte apud alias gen-
 tes *Calpes* & *Klackß*; Voce enim *Kalf* nostrates ex-
 primunt *quidquid in aliqua re eminent & aliud exstat.* Un-
 de *Kalso, Kalfund* promontoria & scopuli sunt ma-
 rini, navigantibus cynosuræ instar fastigio suo ad cur-
 sum servandum rectum & inflexum. Inde *Ben-*
kalfwar *musculi carnosiores pone tibias eminentes, vulgo*
audiunt. Kalfwar *obices ferarum, Kolf* *sagitta cuspi-*
nita (w). Hisce autem temporibus nostri vocant has
 pyras *Wårdkassar* a *warde* *curam, excubias* notante,
 & Gothico *kase* hodie quoque usitato, capitis aut
 montis verticem significante. Hinc *Chasvari, kasswär-*
dar *pyrarum custodes* nomen acceperunt suum. Illæ
 vero pyræ in littoribus maris primum exstructæ, ho-
 stium adventui & irruptioni civibus indicandæ præ-
 cipue apud nostrates olim inseryiebant, in meditullis
 terrarum antea strui non solitæ, quam silvæ excisæ
 libe-

liberius per terras iter incolis non modo, verum & hosti præberent. Ceterum remotis illis impedimentis & quasi repagulis, omnia fere editiora loca stru-
cturæ huic institutoque idonea, ejuscemodi pyris sunt ornata, quo hosti, ad limites regni accedenti, in interiora ejus, antequam conamina civibus patefierent, penetrare non liceret Quare custodes etiam, inprimis ad fines regni, hisce certi erant constituti, qui cognita hostis adpropinquatione, pyris ignem subderent; quo facto, cives de flammæ indicio antea eruditi, prompti ad loca sibi a principe aut legatis illius destinata confluerunt, adversariis non modo obviam ituri, verum etiam, priusquam viscera regionis corripere & vastare possent, expulsuri. Quod in patria nostra olim beneficio & solertia hujus artificii apprime opportuni & ingeniosi, æque ac in aliis terrarum locis, postquam illis innotescere cœpit populis, felicissimo cum successu factum esse, historici fide dignissimi memoriæ prodiderunt. Tantum tamen abest, ut in hostium conatibus ac moliminibus præveniēdis usurpatæ tantum fuerint strues & pyræ istæ, ut ad alia quoque læta multa & tristia pro re nata, per signa de quibus speculatores inter & eos, quorum intererat, convenerat, indicanda, quantum fieri posset, usum præbuerint insignem, licet omnibus omnino negotiis ad publicum æque ac privatum commodum cujusvis spectantibus vix suffecerint. Deinde hoc nomen attribui solebat etiam *Pharis*, quæ in promontoriis maris & ad ostia fluminum aut sinuum, quemadmodum in Belgio alibi præcipue ac proprie

ad

ad cursum navium dirigendum, ne in scopulos tempore nocturno incidant, & tutam simul in portum viam navigantibus monstrant, exstructæ visuntur. Verum exigente ita necessitate has etiam specularum instar usurpatas fuisse, quin & nomine eodem venisse quoque fidem nobis faciunt historiæ & monumenta veterum. Has excipiunt denique Persarum *Tabellarii*, qui in Perside non solum, verum etiam vicinis terris *Angari* sunt nuncupati. Unde a veritate haud alienum quibusdam est visum per *Angaros* proprie *Postas* intelligi debere; præsertim iis hæc opinio arridet, qui Cyrum artis inventorem fuisse existimant. Sed quum ex historicorum monumentis edoceamur, *Specularem*, qualem eandem ante explicuimus, significationem, nec Persis ante cursorum publicorum vel tabellariorum institutionem fuisse ignotam, ideoque è re non esse videtur, ut ei a nobis subscribatur opinioni, præsertim cum & aliæ rationes idem, quod nos urgemus, evincentes in promtu sint.

(f) *not. ad. hist. Herraud, & Bos. (g) Math. 27. v. 64. 65.*
 (h) *Luc. 2. v. 8. (i) Konung S. 159. (k) Verel. not. ad hist. Gotr. & Rolf. cap. 4. (l) L. L. Gulading. Landward. B. c. 4. (m) L. L. Berg. (n) Gotr. & Rolf. pag. 200. (o) Kon. S. (p) Snorre Sturles. p. 128. (q) Ol. Vorm. lex. Run. (r) Gotr. & Rolf. s. c. 41. (s) W. L. L. Ryrck. B. fl. 1. §. 1. & 12. (t) Upl. L. L. widerbo fl. 27. Joh. Loecken. Juris Svio-Goth. Lexic. (u) Konung. S. p. 212. (w) Rudbeck. Atlant. tom. 1. pag. 679.*

§. III.

Quam densissimis antiquitatis tenebris sit involu-

lutum, multisquē acutissimis historicis etiamnum
 aqua hæreat circa auctorem pretiosissimæ hujus ar-
 tis investigandum, res operosæ erit indaginis. *Polybius*
 hanc inventionis gloriam quidam adserere non du-
 bitarunt, quorum ut suffragemur opinioni, vetat hi-
 storiorum fides. nam ante eum *Aeneæ* commentarii
σημειωμάτων, & in iis artis hujus præcepta, ab eodem
 condita, fuerunt. Cui etiam præexistere *Cleoxenus* &
Democlitus, ambo hac arte insignes, quemadmodum
Polybius (x) fatetur. Alii eandem *Lynceo* aut si ma-
 vis *Lino* Ægypti filio vindicare satagunt, qui mise-
 ricordia conjugis suæ *Hypermnestræ* motus, clam se
 surripuit, atque *Lyrceam* oppidum venit, ubi face
 sublata, adventum ipsi suum significavit, quod ab illa
 mox reciprocabatur indicium (y). Sed *Φερωνείας* origi-
 nē ulterius extendere jubet historia *Cereris*, quæ cum
 filiam suam a *Plutone* ereptam non invenit, facibus
 accensis per totum orbem quæsisisse dicitur.
 quod indigitare etiam videntur verba *Barclaji* (z), *Po-
 lyarchum*, de origine *Angarorum*, *Timocleam* allo-
 quentem fingentis: *Exspectabam, O matrona, ut hunc
 morem ab antiquissima facum religione deduceres, quas in
 vestra Ætnæ vaporibus orba Ceres accendit.* Alii autem
 illam referunt ad tempora belli *Trojani*, ubi facum
 usus satis fuit, svasu *Palamedis*, præclarus. Sed ne-
 que huic adquiescere possumus sententiæ nam vel co-
 lumnæ *Herculeæ*, significationi olim speculari inser-
 vientes, hisce temporibus sunt antiquiores, quæ ta-
 men probe ab illis columnis *Herculeis* sunt distin-

guendæ, quæ metæ victoriarum ejus fuere. Quamobrem genuinus hujus auctor instituti censetur, *Saturnus* (a), qui ut aliarum artium bellicarum peritia, ita hujus quoque inventione, quam maxime insignis erat, quemadmodum *Celeb. Rudbeck.* olim existimavit aliosque docuit (b). Huic *σὺγχρονος* fuit rex Gothiæ *Ericus* quem in insulis *Fionia, Falstria, Selandia, Mœonia ac Lalandia* strues ejusmodi plurimas extruxisse pleræq; historiæ nostrates volunt, unde nomen satis diu ipsis quoque insulis vetustum illud *metalahed* ab *hed planitie* leu *solitudine* & *wita* h. e. *pyra speculatoriâ*, hæsit (c). Cuinam horum inventionis gloria sit tribuenda, lis est, cui dirimendæ me prorsus imparem deprehendo. Alterum autem auctorem prudentissimi hujus instituti existisse, extra omnem dubitationis aleam positum esse videtur, atque vel inde patet, quod nomen arti impositum Gothicis gaudeat natalibus: hincque eodem in solo ipsum etiam artificium natum atque ortum esse, secus sentientes, ut mihi largiantur, necesse est. Sufficit hos ambos heroes *σὺγχρονος* fuisse, alterum *Angarorum* inventorem existisse, atque tempus inventionis ex calculo *b. Rudbeck. (d)* (qui detractis antiquitatis larvis, plurima in patriæ commodum detexit & luci publicæ restituit) in annum mundi bis millesimum præter propter, atque ætatem Abrahami coincidere. Verum certum hisce dynastis in chronologia adsignare locum, res est longe supra meas vires posita, ideoque majoribus ingenii viribus pollentibus

bus, eam tot tricus involutam extricandam atque ex
cutiendam relinquo.

(x) lib. X. c. 40. & 42. (y) Paus. lib. 2. pag. 130. (z) Argen.
lib. 1. cap. 3. (a) de quo Atlant. tom. 1. cap. 28. integr. (b)
vid. disertat. de Angar. Upsalia superiori seculohabita membr.
I. §. IV. (c) confer. J. Magni hist. septent. D. Pet. Bångs
hist. eccles. Svio-Got. Mich. Joh. Watrang, Theatrid, Svio-
Gothic. antiq. pars I. (d) Atlant. Tom. I. p. 771. tom. III.
p. 136. & 387. (e) conf. cit. dissertat. membr. II. §. IV.

§. IV.

Materia, ex qua confici solebant *Angari*, varia
fuit pro lubitu cujuscunque modo esset arida,
atque igni concipiendo conceptoque servando apta.
Nam certum lignorum delectum priscis temporibus
usitatum non fuisse indicat Hesychius, qui sub no-
mine πυρδάλη, οψοπιείη, οπλαείη, ησθ λη καυσίμη Φεύγα-
ρῆ, ἢ ξύλη omnia tomenta igni concipiendo idonea
comprehendit & Φεύγιον ξύλον ξηρόν vocat. Quod au-
tem lequiori ævo certas elegerint lignorum species
haud imprudenter tactum est. Adhibuerunt enim ve-
teres *virgulta* minus virentia cito arescentia & igni
accommodata, quæ genus tertium frutices inter &
herbas esse, ac Φεύγιων vel Φυγακίων nomine pro-
prie venire putantur a Gulielmo Budæo (f), & quer-
cum præ ceteris ob robur suum (g), ilicemque ob
picis abundantiam hoc in negotio laudari legimus,
de quo Aulus Persius ita fatur (h):

Jupiter! at sese non clames Jupiter ipse

Ignovisse putas, quia cum tonat ocyus ilex.
sulphure discatitur sacro.

Pinus nec non larix huic instituto accommodatæ etiam tuere. Atque hæ singulares sunt lignorum species, quæ deinde pyrarum usui adplicatæ sunt. Nostrates abiete, (idiomate vernaculo *Furu*) ob pingvedinem, flammæ facile concipiente, ab antiquo *Syra* urere & *Syr/ Fur* igne (*i*) usi sunt, immo etiam alia lignorum genera adhibuerunt arida, iis præsertim in locis, ubi ejusmodi pinus non inveniebatur. Piceæ autem arbores præcipue facibus illis construendis, quibus signa recentiori tempore dari cœptum est, inserviebant, quippe quæ ignem apprime fovent. Sic Hannibal faces ex colligatis lignorum aridorum fascibus fecisse memoriæ proditur (*k*). Componebantur eadem etiam ex fustibus inque multas aristas incidebantur, & subinde cera oleove inungebantur, quo facilius ignem conciperent, conceptumque servarent. Ex funiculis quoque contortis factæ sunt aliæ faces, & cera vel pice circumdatæ unde Gallicum illud *torche* derivat Martinius (*l*). Harum autem facum rarus erat in bello usus, dio enim non exponebantur, sed intra laternas contra tempestatum vim continebantur. Quatuor facum harum genera recensentur a Lælio Bisciola (*m*), ut aliæ sint *nuptiales*, aliæ *ludicræ* aliæ *speculatoriæ* & aliæ *viatoriæ*, quibus duo adhuc addi possunt, nimirum *sacrorum* & illæ quæ *auguriis* inserviebant (*n*). Restat illud genus facum, quæ *viatoriæ* nuncupantur, hodieque apud nostros sunt in usu, præsertim tempore autumnali,

mnali, quandoquocumq; necesse est, ut inter vicos procul a se invicem distantes iter tempore nocturno faciant, dum accendunt hujusmodi faces, antea ex piceis lignis confectas, ut eo tutior illis sit ad loca destinata transitus. Ne quid de illis ignib⁹ dicam, qui nocte, *Valburgis* diem præcedente, per prædia & pagos ad remota omnia a pecorum pastu noxiorum animalium pericula & olim & hodie accenduntur. Præcipue autem ejusmodi tædarum usus in festo Juliorum est insignis. Incolæ enim alicujus parochiæ, qui procul a suo templo distant, cum ipsis curæ cordiq; sit quam maxime, ut hoc festo æque ac aliis templum frequenter & tempestive conveniant, atque si justo aderunt tempore, e re ipsis sit, ob longum iter, ut ante solis ortum domo egrediantur sua; tunc ad terrores & tenebras dispellendas, variaque alia incommoda avertenda, quæ in densis tenebris ambulantis facillime occurrere possent, magna hominum multitudine ad proficiscendum, si fors atque occasio ita ferre queat, confociata, quo eo jucundius ipsis reddatur iter, faces succendunt, ex quarum luce pedibus euntes æque ac equis vecti, utilitatem percipiunt luculentam & manifestam.

§. V.

(x) *Comm. ling. Græc. voc. Φευγαν.* (g) *Lal. Biscola horis subcisiv.* tom II. l. XIV. c. 18. 13. (b) *Sat. 2. v. 23.* C. seq. (c) *Edda nom. ignis.* (k) *Polybius l. 3. c. 93.* (l) *Lex. Philol. voc. fax.* (m) *hor. subcis. tom. II. c. 18. 1.* (n) *dissertat. cit. membr. II. § 2. ubi de facum generibus B. L. satisfit.*

UT non de materia peculiari, ex qua confici deberent pyræ, ita neque de singulari forma iisdem induenda adeo sollicitos fuisse, sed varias lignorum species collegisse, atque in cumulum coniecisse, eiq; deinde facibus admotis ignem subdidisse constat. Quadrata inde ipsis placere & adridere cœpit figura, sed multis tabulatis distincta, ita ut tabulata in altum exsurgentia magis magisque contractiora fierent, ad modum suggestorum eum in finem a Romanis præparatorum, ut in illis cadavera defunctorum cremarentur, quorum descriptionem nobis exhibet Herodianus (o). Sed quam ut prolixam nimis, quia hilce inferere non vacat, ideoque ad ipsum auctorem B. L. remittimus. Aliam autem formam delineat Barclajus in dialogo Polyarchum inter & Timocleam (p). *At Timoclea, ait, num tu vero in cujusque collis jago arborem non vidisti, in longitudinem mali defixam, cujus apex in cavea modum ferro undique per radios præcingente laxatur? Annuente Polyarcho, hæc sunt, inquit, publicæ arbores ad id ipsum constitutæ, ut ad regis imperium impositis in vertice facibus negotii signum dent, quod illis oporteat per populum procurari.* Quæ delineatio proxime accedere videtur ad formam instrumentorum, quibus piscatores uti solent tempore nocturno, cujus summæ cavitati ferreæ plerumque, ligna arida picea imponuntur, ad illustrandas aqvas, ne tenebræ ictum in pisces intentatum eludant. Nonnihil dissimilem forte formam de-

describit Bootius (q) *Angarorum*, ad modum fere eorum, qui in Hibernia a Danis exstructi putantur, quam hujus sciendi cupidus apud ipsum videat. Pyramidalem vero & conicam figuram & aliis gentibus & nostris præcipue borealibus ut aptissimam, maxime adrisisse adserunt celeberr. Rudbeck (r), & Olaus Magnus, cui hæ pyramides dicuntur ignitæ atque ita ad eam figuram sunt exstructæ, ut earum substructiones saxa, apices vero, pinus in acervos congestæ constituerent, quippe quæ huic usui quam maxime idoneæ, quemadmodum ex §. superiori quodammodo patet. De facum autem figura qui informari cupit legat disput. a nobis sæpe citatam (s), & auctores ibi allegatos, unde notitiam de illis sufficientem haurire potest.

(q) *Lib. 4. c. 2. comm. 12. 13. 14. 15.* (p) *lib. I. c. 3.* (r) *animad. sacr. 2. & in dissertat. cit.* (s) *Atl. tom II. pag. 96. (s) membr. I. §. VI. pag. 17. 18.*

§. VI.

UT rationes aliis necessaria significandi felicem fortirentur eventum, loca pyris vel speculis ejuscemodi exstruendis idonea, excelsa & oculis pervia, veteris ac recentioris ævi homines elegerunt, quo ignium flamma procul conspiceretur ab iis, quorum intererat. Unde Homero loca eminentiora dicuntur *οκομαι*, in quibus speculatores dispositi erant. Et Suidas *πυροῦ ἀνωθεν, ὡς καὶ τὸ ναυτικὸν & πυρὶς ἰσχυρὰ ἀνωθεν ἐπιδεδυγῶσα.* i. e. *Ignē superne sublato signum*

do, quod pulcherrimum est, ostendo, & speculatio superne ostendens. Præterquam quod Olao Magno in vertice montium positi describantur & Barclajus (r) seriem significationis faciendæ demonstraturus, dicit illos qui primi ignes conspexissent, montium etiam suorum juga pari fulgore illustraturos, exemplis & experientia insuper res ista adstrui nullo negotio potest. Philippus Macedonum rex, ut hostium conatibus mature præveniret, in Phocidem, Eubœam & Peparrethum mittit, qui loca eminentia ibi seligerent. Iple in Tilæo (mons est in altitudinem ingentis cacuminis editus) speculam poni iussit, ut ignibus procul sublatis, signum, ubi quid molirentur hostes, momento temporis acciperet (u). Asinius & Ventidius ex castro Fulginio centum & sexaginta stadiis Perusia distante, multis noctu ignibus incensis, Lucio in civitate dicta a Cæsare obfesso indicabant, se, quam primum fieri posset, ipsi auxilium allaturos (x), unde constat loca alta huic negotio cum primis a veteribus destinata fuisse. Ceterum, quibus soli natura hanc denegaverat prærogativam, in ipsa planitie quoque opera ejusmodi arte edita, & talibus signis edendis apta excitare adlaboravere, quæ formam fere pyramidalem expresse-
re, ac certissimum rei, de qua convenerat, indicium iridem pertulere. Turres etiam præaltæ, exigente ita necessitate huic rei officium exhibuere suum, πυργὸν
dictæ, & excubias in illis agentes generali nomine
πυργῶν & φουλαγῶν παρὰ τὸ φουλῶν αἰετῶν ut vult A.
mili.

milius Portus (y), quod tam faces custodire, quam easdem in altum tollere, munus ipsis commissum injungeret. Hinc tamen existimandum non est, pyramidalem structuram plurimis, nedum omnibus fuisse communem, quemadmodum picturæ a Lipsio in tractatu de militia Rom. (z) nobis ob oculos positæ, evidenter demonstrant. Verum cum fulgor horum ignium facile tempore diurno solis splendori cederet, ideo fumo interdiu signa transmiserunt, & noctu ignium ope; quâ ratione Thebanos celerime etiam (nimirum per speculas diurnas) ad vindicandam libertatem, & Lacedæmoniorum jugum excutiendum fuisse convocatos, narrat Plutarchus (a). Nec morem hunc Alexandro insuetum fuisse tradit Curtius (b) *Tuba, cum castra movere vellet (Alexander) signum dabat, cujus sonitus plerumque tumultuantium fremitu exoriente, haud satis exaudiebatur. Ergo perticam, quæ undique conspici posset, supra prætorium statuit, ex qua signum eminebat pariter omnibus conspiciendum, observabatur ignis noctu, fumus interdiu.* Φεουλάρης seu περσεύας hosce diversi honoris ac dignitatis fuisse faciles credimus, ita ut ἐποπλήτες animadvertiores egeriat alii in aliorum ministeria. Sic summa artis hujus cura atq; inspectio Græcis erat penes τὸν μέγαν ἀρχηγάριον ἢ τὸν Βιγλάα, quo officio olim Byzantii functum esse Joan. Zonar. refertur (c). Sed artificium hocce, ut initio admodum rude fuit, adeoque omnibus necessitatibus civitati indicandis vix sufficiens, ita varios modos pro rerum diversitate signa dandi, progrediente tem-

pore excogitaverunt: Hostis adventum *πυρσουλαι* significaturi, suas, qui primi illum conspexerunt, accendebant faces, quo iplo ceteri admoniti pari fulgore integram regionem momento fere collustrarūt, quò cives e vestigio ad proximas urbes, & alia loca sibi destinata confluerent, Pari modo fiebat, cum aliud quid ab imperante, civibus cito denunciandum statuebatur; eadem celeritate tum quoque accendebantur; flammaque visa, quorum intererat, celerime concurrerunt. quo facto princeps ad proximam civitatem quendam mittebat mandata sua perferentem: quæ ab alio cive mox recentibus equis ad aliam transferebantur civitatem, ex qua deinde eadem celeritatis fides exigebatur, ita ut exiguo temporis spatio regis volūtas omnib⁹ in univertum subditis innotescere posset. Varias methodos & modos pro re nata signa dandi, videat, cui volupe fuerit, in disputat. sæpius nominata adductas, quo B. L. remittimus

(t) *argen. l. 1. c. 3. (u) conf. Livius XXVIII. c. 5. Polyb. lib. X. c. 39. (x) App. Alex. de bell. civil. lib. V. p. m. 473. (y) Gloss. ad Suid. voc. ὀπυρσουλαι (z) lib. V. dial. 9. p. 178 (a) libell. de gen. soc. pag. 598. (b) Q. Curt. V. c. 12. 7 (c) Bonavent. Vulcan. Schol. in Arist. de mundo. c. 6. in septimus laudata dissert. de Angar. cit.*

§. VII.

Hebraeis specularẽ significationem non fuisse ignotam, testantur Doctores Hebræor. R. Raschi & R. Dav. Kimchi (d) nec non Bootius (e), qui plurimas

ex sacris allusiones ad Angaros factas collegit. Græcis non minus eandem fuisse familiarem, plurima fide dignissimorum virorum scripta comprobant. Post Philippum enim Macedoniæ regem, cujus mentio antea est injecta, filium ejus Perseum artem hanc excoluisse docemur ex Suida (f) & Aristophane (g). Artem hanc in Asia nutantem, restauravit Antigonus, *Ipse universam Asiam, cujus erat dominus, facibus & tabellariis instruxit, quorum opera celeriter administrarent omnia (h).* Arabes quoque nec latuit, quod Bonavent. Vulcan. sequentibus clare indicat verbis (i), cum *Arabum, ex Frontino, esse notam consuetudinem, ait, de adventu hostium, interdium fumo, noctu vero igne, significare.* Plurimas ejusmodi strues in Italia ad mare Tuscum & Adriaticum inveniri, adfirmat Solinus (k), præsertim in Sicilia & regno Neapolitano, imò etiam in littoribus maris Adriatici, ex quibus speculatores noctu flamma, interdium pulveris nitrati fumo, classe hostili Turcarum adpellente, signa dare solent, ut incolæ in intimis regionibus ad furorem hostium cohibendum & arcendum confluant. Nec ab antiquis fuisse parvi factam Romanis, declarant verba Ciceronis in artis neglectum invehentis (l) *Nam sicut antea consuetudo erat, prædonum adventum significabat ignis in specula sublatus, aut tumultus; sic flamma ex ipso incendio navium, & calamitatem acceptam & periculum reliquum nunciabat.* Ad tretum Gaditanum seu Gibraltar speculam se vidisse refert Monconnu (m). Cujus generis forsitan censentur illæ turre,

de quibus narrat Livius (n), quod iisdem & speculis & propugnaculis adversus latrones utantur Hispani, in quorum regionibus plurimas inveniri a Mauris relictas adserit Bonavent. Vulcanius (o), e quibus, ignibus accensis, nuncium de adventu hostium per omnem regionem transmittabant. Montes Helvetii plurimas nobis strues monstrant hodieque, ex quibus republicæ eorum magnam satis percipiunt utilitatem, quod anno 1712. satis est compertum. Armis enim Gallicis, ad fines eorum adpropinquantibus, unius alteriusve horulæ spatio, aliquot millia hominum confluxere. sed res in discrimen non fuit deducta. In Hibernia plurima etiam præsidia specularia ob oculos sunt posita, passim a Danis olim extracta, unde munimenta Danica audiunt. Nec Americani illis carent, si fides Garcilassæ de la Vega, in dissertatione dicta (p) citato, sit habenda, qui inter alia narrat custodes specularum ab indigenis *chankes* adpellari, & senos atque octonos, per singulos leucæ quadrantes, in tuguriis dispositos esse, cursorum munere fungentes, qui literas vel mandata a suis stationibus ad proximas quasque perlaturi essent. Unde magna celeritate etiam inter illas gentes omnia peracta fuisse existimantur.

§. VIII.

(d) *Lex. & comment.* (e) *animad. sacr.* l. 2. c. 5. (f) *vob. πνεύμα.* (g) *Gen. 153.* (h) *Diodor. Sicul. Biblioth. lib. XIX. p. 637.* (i) *Schol. in lib. de mundo c. 6. & lib. II. c. 5.* (k) *cap. XI* (l) *orat. X. in Ver.* (m) *tom. III. itiner. p. 23.* (n) *lib. XXII. c. 12.* (o) *Schol. in lib. de mundo c. 6.* (p) *membr. I. §. 10. pag. 37.*

§ VIII.

CUM patria nostra dulcissima, angarorum inventionis ac institutionis gloria superbiat, operæ pretium erit, aliquot illorum enumerare ac perlustrare. Antiquiorum forte primum sibi vindicabunt locum columnæ Herculeæ, huic usui inprimis olim inservientes, quarum una in littore Selandico, altera vero prope Helsingburgum in Scania in colle *Tordåsen/ Frwis colle (q)* erant positæ, unde freto, præcipue littori Selandico, nomen *Heligsundsör/ sacri freti saxum vel columna*, ab *helig sacro sund freto & ör saxis*, materia puta columnarum, nomen hæsit. Hæ autem, ut antea monuimus, non sunt confundendæ cum illis columnis, quæ metæ victoriarum ejus fuere, & certè hoc in loco collocari nequeunt. Illas columnas speculas vocitat Florus (r); nam iisdem in utroque littore positæ a piratarum continuis plerumque & cum injuria prorumpentibus ex insulis illis insidiis, Gothos suos liberare voluit Hercules. In Juthia & præsertim in insulis illis Selandiæ, Fioniæ, Mæoniæ, nomen *wetalahed/ witableid/ witaslett/ witaland/ witableim/ rogi witar* hinc & illinc in illis positæ, olim dedere. Quorum vestigia etiamnum plurimis in locis earum regionum leguntur, ut in Juthia *Hwatbohårad/ & ad extremum ejus promontorium Kåseberg/ witsberg/ wadefasum/ Kåfwarde/ Kåfchagen/ & id genus alia plurima. In Selandia, Wetbeck/ witar/ wårde &c. Fionia, Kåsegård/ Hwetholm/ Kåfeland &c.*

In Scaniae littore, *Hvideby / Raseberg / Rasefa / Raselösa &c.* Ut autem plenius hæc percipiantur nomina, tenendum est, in lingua Gothica, per *Rasfar, wardar / witar & wetar /* hujusmodi pyras plerumque intelligi, ut antea dictum (s). Rationes autem ex aliis desumtas, quibus valide satis probatur, Herculis columnas, specularum officium olim exhibentes in littoribus nominati freti Oeresundensis exstructas fuisse, in dissertat. cit. (t) videas adductas plurimas, quam si volupe fuerit, & auctores citatos consulat B. L. ipse. Hisce subjungitur agger ille *Danawårke /* in quo exstructæ erant turres vel specula potius, per intervalla ita dispositæ, ut ex iis eminus adventantem hostem facile esset animadvertere (a), sed hic duplici potissimum usui inserviit, & munimento adversus externam hostium vim, & significationi speculari. Quem etiam exstructum primum fuisse a Gotfredo vel Gotrico putat Ol. Vormius (w), sed firmis a celeberr. Atlant. auctore probatur argumentis, Svithos hujus prima jecisse fundamenta, quo incolarum in terris *Witaslåt /* libertas, suorum tunc subditorum, facta rectaque constaret (x). Et eam silvam quæ Bacenis, *Backefogen* dicitur, quam pro munimento Svevi, Jul. Cæleri armis sese infestanti, objecere, aliam non fuisse, quam quæ sequenti tempore *witbackens / Casebackens & danawårkes* nomen subierit, eodem in loco monstrat celeberr. Rudbeck. Quod agger hic speculæ naturam exuerit, inde factum esse putatur, quod Haraldus Gormonis *Blåtand*

tand festā dictus, cum piæ Ottonis I. petitioni, ut religionem amplecteretur Christianam, renuens, bello petitus, victoriam adversus imperatorem obtinuisset, quin & majores contra se vires comparari audivisset, de munimento sollicitus illico esse cœperit, ut arte id, quod viribus nequibat, efficeret; quem in finem eundem communivit. num autem hodie dirutus sit, vel pro munimento usurpetur mihi certo non constat.

(q) *Pet. Claëss. M. S. (r) IV. 2. 76. (s) plura de his quæ desiderat, conf. Rudbeck. Atlant. tom. I. pagg. 495, 496. 584. 674. (t) membr. II. §. 4. p. 43. 44. seq. ad calc. §. (u) Pontan. rer. Danic. lib. V. (w) monument. Dan. l. I. c. 8. (x) Rudbeck. Atlant. tom. I. pag. 589.*

§. IX.

AD alias nostratium speculas recensendas porro properamus. Prope lacum Etålen ad portum ejus Flötsund / locus est a pyris denominatus, Wårdsåträ / ubi olim pyrarum excubiæ habitæ sunt, non procul ab Upsalia. Ab altera parte Upsaliæ, ecclesia Waksala / vel quemadmodum in monumentis literariis haberi adserit nobiliss. Ornhjelm (y), Waksåhald / inde etiam nomen sortita est suum. Circa metropoli regni existente, intervallum quod inter eam & tunc temporis Agnest / hodie Stockholmiæ, intercedit, quatuor pyras sustinuit. Quarum prima in monte Brunckberg / altera juxta prædium Kongsåhatt / tertia in Blocthusund / hodie Blocthålsund /
 quar-

quarta ad lacum, quo iter ad Blocthusfund instituitur, in monte Wårdbyberg / unde prædio huic vicino deinde nomen hæsit. Dalekarliæ orientalis paræcia Elwedalen talem sistit pyram Wäsbergs flack / vel wittur vocatam. In parochia Gagnåf Lurmo flack / & Bispes flack in ecclesia Säter reperiuntur. Pari modo in Gothiæ confinio & colle Hallandsåhs ingens moles, nomine Bolstad nota est. In Vestrogothiæ parte mediterranea per planitiæ æquoris & regionis vicinæ non minoris usus & opportunitatis, quam raræ magnitudinis moles ejusmodi lignea in figuram metæ asurgens, una cum excelso, cui insidet, colle kindiæ, vulgo Kindakulle / (quæ a suscitatis in illius vertice custoditisque speculatoriis ignibus & sibi & territorio, quo cingitur gemino,*) Kindehåråd & Kindesierding nomen peperit) se oculis etiam procul adspicientium suspiciendam præbet, Immo regionis Ost- & Sud-Gothiæ oras plurimas ostendere pyras certum est, quas quidem jam enumerare proposita brevitatis non permittit. Inter scopulos Stjärgården / qui à mari Stockholmiæ iter præbent, insula est Alholmen s. Simpenås / angaro, & promontorium Landzort & pharo & angaro adornatum &c. In parochia Dsisino Sudermannorum prope prædium Ralsö pariterque ecclesia Järna ad prædium equestre Brandalsfund habentur pyre, nec non in littoribus Roslagicis Håfvetö & Weddö; præter plurimas alias, quibus littora borealis Svithiæ instructissima, contra Muscovitarum irruptiones, esse no-

vimus. Celebriores in Norrignia fuere quondam in insula Fenting/ Had & Degramula/ præter quas, plurimas etiam alias ibi fuisse, faciles credimus: præsertim Haqvini Adalsteinii regis ævo, qui omnia editiora loca per totam regionem ad oras præsertim Norrignæ maritimas, pyris instrui iussit, perhibente Sturlonide (z). Ignium horum usum, hodie apud nostros, necessitate sic exigente, neque exolevisse, ostendit epistola ac mandatum typis excusum, ducis exercitus Svecani adversus Danos immort. m. Herois & Comitis Magni Stenbocks, patriæ nostræ propugnatoris ac vindicis integerrimi, ad incolas provinciæ Bohænsensis & Daliz Anno 1712. missum. *Hafwandes jemwål en noga omwårdnad och-tilseende öfwer de anrättade wårdfasarn / så at der sienden skul le fördrifta sig antingen på land eller södsidan / at än en gång försökta något inbrott / wårdfasarne då an tändas / och hwar man ur huse församlas at slå si enden på hufwudet och honorn tappert utjaga. Qvan ta autem fide & integritate, pyrarum olim curam gerere illi, quorum intererat, apud nostrates præci pue obstricti fuerint, ex legibus nostris patet. Ne glectus vigiliarum gravissimæ æstimabatur multæ, adeo ut non modo sex, verum etiam si quid inde damni reipublicæ acceleraretur, 40 marcarum mul cta, quæ omnium in legibus definitarum maxima est, expenderetur (a). Ceterum varia horum igni um nomina in legibus recensentur, ut wardeböter / bötaward s. bergward in promontoriis & montibus, by award*

ward circa pagos, Strandward s. Nástaward in litte-
re. Unde igitur concluditur, cum tot fuerint pyrarum
genera, nec omnia ejusdem utilitatis, singu-
lorum neglectum sine discrimine, pari pœna multa-
tum non fuisse, sed in promontoriis ac finibus re-
gni gravissima æstimatum, cum sedula ignium illo-
rum procuratio ad totius reipublicæ securitatem ac
salutem pertinuerit. Primis temporibus, uti etiam ho-
die à nostratibus ad præcavendas solum hostium ir-
ruptiones, usurpati sunt ex sententia Ol. Magni (b).
Cujus rei testimonium occurrit etiam in LL. Frostra-
tingensibus (c). Ab aliis autem gentibus variis ne-
gotiis indicandis in vita civili, non sine civium exi-
mia utilitate, adhibiti sunt, ut supra est observatum.

(1) *hist. Eccles. Svio-Goth. IV. 5. 187.* (2) *Heims Kring.*
p. 14. (a) *Upl. L. L. R. B. 12. Helt. L. L. R. B. c. 11.*
Wesim. L. L. cap. 8. Suderm. L. L. R. B. II. fl. Hlan.
L. L. Bygning. fl. 34. (b) *hist. septent. c. X.* (c) *Landw. B.*
cap. 3. () conf. Thes. X. ab initio.*

§. X.

CUM supra mentionem injecerimus Pharorum &
in pyrarum numerum merito referantur, illas
in transcurso nominare, non abs re fore existimamus.
Hæ dicebantur olim *vitæ*, primario, ex *vite*, *bite*,
signum, *testimonium*, *monumentum*, quod a verbo *vita*, *bi-*
ta, *bæta*, scire, innotescere, signare, reparare, decere.
Unde boeta *steinar*, (*) *Lapides signati, memoriales, mer-*
curiales; qui simpliciter *merken* vocitantur, se-
cundario ex *viti* ignis cognomine in Eddæ adpella-
tio-

tionibus veniūt. Hinc *brāña wita* / & *finda bal*, ** accē-
 dere pyras. Notatur *ως ἐν πᾶσι*, quod ex *bauta*, *bata*,
 deducatur *bauten*, *insignis*, *eximius*, *swerdbaute*, *bellator in-*
signis. Sūtq; Phari *turres eminentes*, *in insulis*, *promontoriis*,
 & aliis *in mare excurrentibus terra partibus*, *exstructæ*:
 Ubi *ignis carbone fossili*, *vel ligneo*, & *in lateris*, *vel et-*
iam lampadibus ad concava metallica specula foveetur, *lu-*
menque noctu transmittitur ad dirigendos cursus navi-
gantium, *iis præcipue locis*, *ubi Rhombus mutandus*, *vel*
portus intrandus. Hinc *specula dicuntur maritime*, *ignes*
publici, *ignes littorales*, *turres ignifera*, *quemadmo-*
dum illarum indolem usumqve in erudita sua disser-
tatione Ampliſſ. D. nus Magister Nic. Hasselbom Ma-
themat. in hac Academia Professor longe celeberrim-
us, *patronus meus optimus*, *sincero animi adfe-*
ctu ad cineres usque submisſe colendus, *accurate*
delineavit. Ex qua vero *descriptione*, *ut & anteceden-*
tibus constat, *illas præcipue ad cursum navium di-*
rigendum fuisse adhibitas, *licet*, *exigente ita neces-*
sitate, *specularem usum juxta non raro præstite-*
rint. Unde ab *adcuratoribus id observari solet di-*
scriminis Pharos inter & alias pyras, *quod Phari in*
littoribus maris positæ & ripis fluminum, *suo usui*
destinatæ, *non nisi summa urgente necessitate*, *ad*
machinationes bellicas significandas usurpentur, *py-*
ræ vero speculatiæ & in littoribus maris, *& in*
meditullio terrarum, *ubi natura loca illi structuræ i-*
donea denegavit, *arte parentur*. Quod tamen ab
 omnibus adeo accurate non observatur, utpote He-
 rodi.

rodiano, qui in descriptione Pharorum promiscue vocabulis *Φάες* & *Φουσιωεις* utitur, unde multi eam nullius momenti esse existimarunt. Plura, qui desiderat ad illustrationem Pharorum spectantia, dissertationem eruditam supra nominatam consulat, in qua ipsi ex asse satisfiet.

(*) *Låmböte promontorium Alandiae in parocia Låmland/pyrarum in illo excitatarum memoriam refricans.* (**). *Rindholts* seu *Liusmesa* veteris ecclesiae, & Germanorum *Kindholts* resina pingue, concipiendoque igni apprime idoneum lignum.

§. XI.

NEC Persis specularum usum fuisse ignotum certum est. Cum enim imperium Persicum tunc temporis longe lateque pateret, multisque nationibus & linguis constaret, necesse erat, ut ejus Monarchæ de ratione vicinorum conatuum resciscendorum solliciti essent. Hinc itaque illis quoque defuit, quomodo quam velocissime & nunciarent, & quid opus factu esset, cognoscerent. Habebant enim vigiles in speculis collocatos, qui vel clamore vel igne sublato alter alteri, secundus tertio, ordine non interrupto necessaria significabant. De clamore succedaneo nos instruit Diodorus Siculus (l) his verbis: *Persis plerumque montana est & vallibus interrupta, in quibus consistunt homines maxime vocales: specula autem ita divise, quantum vox ab una ad alteram venire & excipi potest. Re igitur nuncianda, unus inclamat proximo, ille alteri, & sic deinceps per omnes satrapias ad extrema regni.* Hæc in

in rebus Eumenis tradidit. Ignium autem sublato-
rum ulus videtur antiquitus apud illos fuisse frequen-
tior, cum apud veteres passim ejus fiat mentio,
per quem & celerius, & in loca remotiora signa
dari poterant. Et erat *πυροσία* apud Persas ita dispo-
sita, ut alii in altis locis constituti essent specula-
tores, qui sublata in altum signa exciperent, atq;
vicissim ad alios aliosque transmitterent. Qualem
nobis eam sistit auctor lib. de mundo (m). cu-
jus verba latine reddita sic audiunt: *per totum Asia
imperium dispositi erant Cursores, Speculatōres, Tabellarii,
Exhibitores, ac specularium significationum observatores.
Tantus autem ordo erat, præcipue specularum, que inde
ab extremis imperii finibus ad usque Susa & Ecbatana, i-
gnes altera alteri tollebant, ut Rex quæcunque in Asia no-
vabantur, eo ipse die cognosceret. Atque sic κατὰ διαδο-
χην, πυροσίαν apud Persas institutam fuisse, æque ac
clamorem succedaneum ex hac luculenter constat.
Verum & hoc *πυροσίας* genus simplex adhuc fuit
ac satis impeditum, ut, qui eodem utebantur, suf-
ficientem satis inde non perciperent utilitatem. Nam
res tota paucis quibusdam signis, de quibus conve-
nerat, erat peragenda; e contra infinita accidere po-
terant, quæ per faces indicari non licebat. Etenim
hostes adventare, vel in propinquo esse, constitutis
in id signis, de communi consensu, facile erat indica-
tu. At civium quosdam fidem mutasse aut prodidisse,
vel cædem in urbe esse factam, vel aliud quid ejus-
cemodi, qualia solent multa sæpe accidere, quæ præ-
cepisse*

cepisse cuncta antea nemo mortalium queat, nota fieri per accensos ignes haud poterant. Nam earum rerum, quæ non facile prævidebantur, nulla erant signa constituta. Igitur artem emendare perfectioremque reddere, quidam illo tempore sunt annisi, sed irritò conatu, nam eam revera obscuriorem fecerunt. Hinc cum omnium commodissima certissimaque ea videretur nunciandi & significandi ratio, quæ per cursores publicos & tabellarios est instituta, ideoque in Perside illa mox invalescere cœpit, Angaris sive Astandis (vocabulo illis magis genuino) passim constitutis. De qua ratione Xenophon (n). sic fatur. *Etiã aliud quiddam excogitasse Cyrum cognovimus, quod ad magnitudinem imperii pertinet, de quo celeriter intelligebat, qui etiã illorum, quæ permultum distant, status esset. Quum enim considerasset, quantum itineris equus conficere sic per diem posset, ut ne desceret: stabula parabat, quæ tantundem distarent, & in his equos constituit, cum illis, qui eorum curam gererent. Disposuit & quolibet loco quendam, qui & ad recipiendum literas allatas idoneus esset, & ad tradendum eas, quique defatigatos equos acciperet, recentesque submitteret. Atque hoc iter interdum ne noctu quidem cessare dicitur, sed nuncio diurno succedere nocturnum. Quæ quum ita sunt, sunt qui dicant hujusmodi iter gruam volatu celerius confici. Quod si vere non dicunt, saltẽ hoc manifestum est, omnium inter homines pedestrium itinerum hoc velocissimum. Ex plena fere hac Angarorum Persicorum descriptione deprehendimus eos per certos stathmos fu-*

isse collocatos, stathmos autem singulos quinque fere parasangas complexos fuisse, aliquando etiam quatuor, quamlibet parasangam triginta stadia, dicit Herodotus, sed alii aliam fuisse rationem hujusce mensuræ contendunt. Quomodo autem imperium Persicum in stathmos & parasangas divisum fuerit prolixè refert Herodotus, qui hoc in negotio consulti potest. Ceterum Angaris tanta ab Imperantibus licentia fuit concessa, ut potestatem habuerint cujusvis equis aut navibus utendi, ut suis; imo & homines adigendi ad cursum, unde & res & nomen in odium offensionemque incurrit, quemadmodum ex parte priori constat. Qua ratione volucres feræ, præsertim vero cicures, utpote cornices, columbæ olim functæ fuerint Angarorum officio, prolixè ostendunt Bochartus (o) Lipsius (p), aliique.

(i) *Biblioth.* lib. XIX. p. 680. Edit. Hen. Steph. (m) cap. 6. (n) lib. VIII. p. 183. (o) *Hierozo.* p. II. p. 15. 16. (p) *Sæturnal.* II. c. Alexand. ab Alex. gen. die lib. 1.27.

§. XII.

UT Persæ Angaros suos atque Astandas, ita quoque Græci suos olim habuerunt hemerodromos, licet speculari non caruerint significatione, ut ex antecedentibus patet. De quibus Cornelius Nepos (q) hunc in modum: *Philippidem cursorem ejus generis, qui hemerodromi dicuntur, Lacedæmonem miserunt, ut nunciaret, quam celeri opus esset auxilio.* De quo Lucianus (γ) qui Nepotis scripturam exhibet, narrat, Philippidem *ἡμεροδρομῆν* ex Marathone cursu itinere

tinere peracto, Athenas victoriam pertulisse, atque ad Magistratus, quo loco confederant, & anxii de eventu pugnae cogitabant, dixisse: *καίρετε, νικῶμεν*, & cum hoc dicto mox exspirasse, sed a vero videtur id aliis esse elienum. Hemeroscopi dicebantur etiam quoddam genus cursorum, sed illo cum discrimine, quod Hemeroscopi excubias agebant, inque sublimibus positi locis speculabantur atque observabant, signumque rei visae vel fumo vel agitatione vestis, vel tuba, vel alio simili modo, de quo convenerat intermittentes & missos. Evenit tamen aliquando, ut Hemeroscopus evaserit hemerodromus, cum per signa non posset indicare quae volebat ac debebat, sed necesse erat, ut ipse nuncium deferret. Sic quos Graeci reliquerant in montibus Eubaeae, cum ipsi interim navibus suis ab Artemisio Chalcidem profecti essent, atque horrenda tempestas oborta, Persarum naves multo plurimas destruxisset; speculatores ab Euboicis verticibus decurrentes, indicarunt omnia, quae contigerunt. Multa hac de re scripsit Herodotus (s). Maxima hos pedum pernicitate polluisse auctor est Plinius (t). Dicens: *Philippidem biduo mille centum & sexaginta stadia cucurrisse ab Athenis Lacedaemonem*. Sed de hoc dubitatur. Civitas quaelibet, saltem maximarum Graeciae, suos videtur habuisse cursores, cum egregiam singulae repraesentarent rempublicam, ideoque pacis & belli temporibus hisce carere non poterant. Insigniebantur hi praeterea aliis nominibus ut *δρομοπήχες, ἀγίλιαφοροι* &c.

&c. conf. de hisce Helychius, Svidas, Polyænus,
(u) aliique

(q) *in vit. mult. c. 4.* (r) *tom. III dialog. (s) conf. Polymn. f. lib. VII. f. 182. & sect. 192. p. 448.* (t) *hist. nat. lib. VII. c. 20.* (u) *lib. V. in Eudocimo.*

Memb. II.

§. I.

EX supra allatis constat, neque ignes speculatorios, nec pedites illos nuncios eum in finem ordinatos, ad publica æque ac privata negotia commode expedienda, satis fuisse idoneos. Nam omnia, quæ unquam efficerentur, viva voce omnibus internunciis exponerentur, necesse erat, qui per successionem inde, negotia aliena secum communicata ad destinata perferrent loca. Unde secreta Principis consilia, amicorum procul a se invicem remotorum mutua societatis jura crebro interrupta, ob illam arcanæ rei tot hominibus factam proditionem. Ut taceamus, quod commercia, exiguo admodum cum fructu, cum exteris exerceri potuerint. Hinc stilum seu scribendi characteres, qui, ut sermo est umbra cogitationum, ita illi imago sermonis ore prolati, humana invenit industria. Quorum inde maxima patet utilitas, quod, si genus humanum vel millies cresceret, intra tam arctos tamen redigi non posset limites, ut semper coram agere liceret, nec magna imperiorum corpora illa, quæ nunc felicitate cohærent,

ent, si Princeps per literas, hostium aut civium moli-
 mina resciscere non posset. *Quod enim sensualis experien-
 tia in homine est, obstructis nervis, & spirituum animalium
 impedito cursu, idem resp. sine reciproca rerum agendarum
 notitia: sicut enim sensus externi in statione quisque sua
 collocati, quidquid corporis extrema attingit, celeri motu
 nuntiant; ita in civili reipubl. corpore, quidquid lati vel
 adversi remotioribus locis evenit, per pegaseos nuncios, non
 lente & pro re nata, sed diurno nocturnoque cursu ad com-
 mune centrum defertur (a).* Quibus accedit etiam,
 quod cum omnis non ferat omnia tellus, commer-
 ciorum cuilibet genti satis proficuum, adeo tutum
 non haberetur exercitium, immo etiam omnis ami-
 cos inter fere cessaret communio, cum nec viva,
 nec scripta voce agere liceret. Primam autem scri-
 bendi originem inquisituris illico aqua hæret; nam
 linguis scriptura non fuit coæva. Attamen probabi-
 liter autumamus Runographiam majorum nostrorum
 vetustissimam Europæarum monumenta literarum
 antiquitate vincere, quod ex Iside seu fulcro simplici
 patere videtur, cui adnectebantur genua s. nodi, ad
 exprimendum alium atque alium literæ sen-
 sum, diversimode signati. Mercurius etiam, qui lite-
 rum inventor audit (quasi *Mârkesman* a *mârka*
notare, (sculpere) communi Scriptor. consensu ex
 septentrione nostro prodiisse dicitur. Dein illi,
 qui falsa opinione seducti, Gothos, Sclavos s.
 Venedos, Vandalos, item Francos omnes Ger-
 manix hodiernæ vindicare satagunt, Gothos so-
 lum literis propriis, & ab ipsis inventis, scripsisse, ce-
 teros

teros vero peregrinis usos fuisse, agnoscunt, unde antiquitas & præstantia nostræ literaturæ præ ceteris facile elucescit. Quod autem ad morem scribendi attinet, varium illum pro cujuscunqve fere arbitrio fuisse deprehendimus. Ita Græcis scytalæ usus fuit peculiaris. Erat a. scytala lorum baculo cuidâ circumvolutum, cujus extremitatibus circum baculum adcurate contiguis inscribebantur characteres literarum, quibus componendis atqve legendis nemo par aut idoneus erat, nisi qui vel eodem baculo, vel alio huic exacte simili gaudebat, atqve artis erat peritus. Proinde conficiebant duos baculos, paris crassitiei & longitudinis, quorum alterum dux, in bellum profecturus, alterum magistratus, domi conservarent, quo literæ inter illos missæ atqve remissæ, præter spem interceptæ, a nullo alio, quam ab illis, quorum intererat, legi possent. De hac videantur amplius Panciroll. (b), Gellius (c), Athenæus (d), Multas quoque alias scribendi rationes, olim curiositas hominum, nimirum per certos characteres aliis ignotos, transpositionem literarum, & alterationem vocum &c. excogitavit, de quibus vide sis Becman. (e). Qui mos publice & privatim apud gentes usitatissimus est.

(a) *Vilskm. de reg. Post. §. I. p. 3.* (b) *lib. II. Tit. 14.* (c) *noct. Attic. l. XVII. c. 9.* (d) *Deipnosoph. l. X. c. 19, hist orb. terr. c. 9.*

§. II.

A Ntequam ad tabellarios nostratium brevissime descri.

describendos nos propius accingimus, paucissima de ceteris, per baculos nunciatorios s. Mercuriales (Wod=tafflar) aliasque res, usitatis significandi modis, præmittere haud pigebit. Dicebantur baculi hi olim *Herdr*, ex *her militia* & *aur/ dr/ aurf/ drf/ sagitta, ce=st.* Audbiörn konger liet skiera herdr och fara herbodum alt sitt rige, i. e. *Rex Audbiörn incidi jussit bacillum mercurialem & belli facialem per totum regnum mitti (f).* De Heinis (Hedmarckia colonis) in Norrigia legitur: *Ther skaro opp herdr/ og nefudo menn or fridungum/ ad giata bygdum.* i. e. *cedebant baculos & nominabant homines ex tetradibus ad custodienda rura.* Vocantur etiam Runakeflir iisdem in annalibus Norrignicis, ubi unus ex societate factiosorum Ribbungorum ad regem Norrignia Haqvinum cursum festinasse dicitur, ejusmodi characteribus, seu literis signato bacillo instructus: *Thar sem ein Ribbungur hafdi sendt kongi/ thar sagdi so/ ad Ribbungur wari andadur/ og bad kengin giora noctur skioft rad fyrir/ ad ei kiam i jungherra Knuter frandi hans ad styrkia Ribbunga i annat sinn (h).* i. e. *baculo, quem unus Ribbungorum ad regem misisset, incisum erat, quod Ribbung (primipilus factionis) obisset; quamobrem regem rogaret, ut celeri aliquo prudentique instituto, domicelli Canuti consilium occuparet revertendi, & iteratam Ribbungis opem adferendi.* Idem narratur etiam de Bardur (i). Usus horum bacillorum in publicis cum pacis, tum quoque belli negotiis eximius erat, neque enim hisce symbolis, populus ad judicia publica solum convocaba-

tur,

tur, sed & bello vel instante vel flagrante, quæcun-
 que ad patriam in tuto collocandam agerentur con-
 silia, per hæc quasi pignora imperii sanciebantur, il-
 lico perficienda. Et quibus proinde ob majorem reli-
 gionem, incidebatur plerumque ægis Thoronis,
 Thors *Hamarmårke* / in cujus locum Christiani
 ob similitudinem, sicut alios gentilium ritus sacros,
 præcipue homogeneos, assumebant *signum crucis Chri-
 sti* (k). Narratur quoque in *Landnama Saga* (l), quod
 columnis, quæ tempore gentilitio projiciebantur in
 lacum seu mare ad monstrandam illis viam, qui ex-
 teras petere vellent regiones, novas colonias con-
 stituendi gratia, non raro vel malleus vel ipsa Tho-
 ronis imago insculpta fuerit. Vocabantur autem co-
 lumnæ illæ officio functæ & Jovi deinceps consecra-
 tæ *sulur* & *ond-veigis sulur*, cum derelictorum templo-
 rum præstantissimis eximerentur locis juxta altaria,
 & deinde januis novorum templorum insererentur,
 locoque postium usurparentur (*). Qua virtute *mal-
 leus Thori* (qui veteribus, quod notandum, expresse
 vocatur *fross* (m) a *frossa* / frangere, comminuerè, i-
 tem *signum Thori*, *Thor. maurk* (n). quomodo *Mi-
 olnher* etiam audiat passim, ex *miola* comminuerè, sc.
 quod gigantes fregerit, aliasque res, sponte cedere
 nescias: pari modo, quomodo *Thorus* consecraverit
 pyram

(*) de eo certior factus sum a nobiliss. Dn. Er. Jul. Biörner Archivi
 antiquist. Traduttore dexterrimo, & in communicandis iis, quæ
 ad presentis argumenti illustrationem pertineant, apprime fa-
 cili atque liberali. (i) Conf. potest Dissert. apud nosmet nuperè
 rime habita, de *Apulbeosi* vet. gent. & *Christ.*

pyram, signade balit &c. de eo consuli Edda potest, ceteraque veterum monumenta, & qui eadem una cum Rudbeckio in scriptis suis recensuit Peringsk.) in bello usurpatus, gavisus fuerit, prolixè refert Saxo Gramat. (a). Sine dubio, quæ succedente hagiolatRIA Pontificiorum; majorum nostrorum labarum S. EriCI hostibus in spem fortitudinis atque victoriæ infelici eventu multoties oppositum fuit (a). Quod nostros bacillos attinet, quibus majores sunt usi, varia certe hisdem inscripta invenimus, quemadmodum ille, quem Frotho jussu Sturlaugi in Finmarkiam, hodie Lappmarkiam, abiturus, & in sinum Snækollæ regis filia projecturus, hanc sibi inscriptam habuit verborum formam: *Konime kessi thesu i knie dotter Konglens / i e. veniat baculus hic in sinum filie regis. quod factum illi adeo placuit, ut dulcissimo risu huc atque illuc respiciens, & demum amplexu quoque eundem regia princeps sit dignata. Thotti allvânt um thar / sem a war florid. i. e. delectata est is, quæ incisa erant. Præterea bacilli mercuriales isti, varias pro re nata induebant formas, ut, si bellum terra marive indicandum, gladii aut draconis (b), si homicidium, teli, si vero sacra, crucis, sibi habuerint insculptam formam, tot crenis incisam, quæ*

pagi

(b) Draconis formam in labaris, & ceteris signis pulchre consecratis, expressisse veteres Scandiæ bellatores, pretiosissimum ex arte antiquitatis neipilior, quod memoria S. Henrici, & honoris gentis nostræ templum Nonsense vicinum ostentat, etiamnum restis est.

pagi adeundi essēt & viri evocandi. Hodie in Gothia omni usurpantur, non in fortuitis silvarum incendiis solum, sed imprimis ad convocandos illo tempore veredos, quo ad imperium publicum milites vel nautæ per regiones ad destinata sibi loca transaturi sunt. ut eorum sarcinas ceteraq; impedimenta, quæ portari nequeunt, ex uno loco in alium transvehât. Tum vero præfectus territorialis (si ita non ferat occasio, ut in conventibus dominicis, mandatum ad eos, quorum interest, perferri queat) ejusmodi virgam seu bacillum in formam caducei, demtis angvibus, incidi curat, sigillo modo crucis, modo coronæ, Kronmärcke / modo alio quocunqve sculptili insignitum. Confecto rite, mandatum annexit literis pariter atqve viva voce per veredarios perferendum, ut sine mora, ad destinatum definito tempore, convenient locum, cum instrumentis rei aut negotio perficiendo necessariis. Et cujus idcirco baculi celerrima translatio ipsis adeo sancta esse solevit, ut per aliquot minuta vix quisquam morari sustineat cursum & festinationem illius. In clarigationum solemnibus caduceum Mercurii gerebant faciales seu caduceatores, quorum jurâ apud omnes gentes inviolabilia sunt, quique, quoties publico nomine emittebantur, quo auctoritate & tutela regia i. e. inviolabili, irent atqve redirent. Clarigatio hæc olim apud nostrates non tempus tantum, verum etiam locum pugnæ indicabat, adjectis aliquândo quoq; diris etiam, quæ admodum Giffor senex,

Hun-

Hunnis obviam missus, dixit: *Grammur et Ybar* Odin i. e. *vobis inferfus est Odinus.* Uruntur hodie principes in casibus extraordinariis, cursoribus *Svet. Enspånare* / quando vel inter iplos mittuntur, vel ab administris imperii ad absentem regem, & vice versa legantur in gravissimis, & quæ moram pati nullo modo possunt, regni negotiis.

(f) *Etigla S. c. 5.* (g) *R. Háf. Saml S. c. 84. (k)* *Episd. c. 116. (i) Ibid. c. 176 (k) vid. Arngr. Crimog. seu rer. Island. c. 8. (l) c. 3. (m) Landnama S. c. 99. (n) ibid. part. V. c. 9. (o) l. III, c. 2, p. m. 41. (p) Sturlögere S. c. 22.*

§. III.

Cum jam tabellariorum usus, ceteras institutiones omnes, quotquot prudentia politica ad literas & mandata perferenda excogitare potuit, utilitate facile vincat sua. Hinc solliciti quoque principes esse cœperunt, in sua quisque ditione, de illius rei instauratione, quippe quâ, si corpus regiminis cohæreret, carere nequiverunt. Igitur Carolus M. Anno 807 per *Galliam, Germaniam & Italiam Postas* institui curavit, sed quæ post mortem ejus cessavere. Sub Maximiliano I. autem efflorescere iterum cœperunt, illisque in Germania, post huius obitum multa sunt adjecta privilegia. In Hollandia res mira celeritate procedit, nam intra paucarum horarum spatium & viatores & literæ ire atque redire possunt, quamobrem cum Anglia eidem peculiaribus etiam

etiam intercedunt pacta, quæ celeritatem & perpetuitatem instituti in multis juvant, quibus tamen illa adnexa est cautela, ne plures literæ sub eodem mittantur sigillo. In Anglia præter generales Postas, est alia, quæ vulgo *peny post* adpellatur & Londini ac locis suburbanis per 300 cursores, singulis horis expeditur, ut reliquos regionum Europæarum cursus publicos brevitatis causa prætermittamus. Ante earum puta postarum institutionem fœdus Hanseaticum cursus per Germaniam publici curam gessit, qui tamen deinceps multis auctus est modis ac privilegiis, ut expeditior vix aliquo tempore fieri possit, quã nunc per omnes Europæ partes existit. Quæ vero ceterarum gentium instituta, compendiosa ac ingeniosa sua instauratione superare patriam nostram adfirmat Marperger, dicens: *Es ist kein Land in Europa, in welchem so gute Anstalten dazu solten gemacht werden als eben in Schweden.* Exiguo enim pretio soluto, privatorum literæ, eadem fide ac promptitudine, quæ publicæ, ad proposita transferuntur loca, tantaque celeritate, ut a procul distitis locis, intra paucorum dierum spatium responsa expectari & haberi queant. In ærarium etiam publicum non contemnendos redditus conferunt, cum aliis in locis præter sustentationem, parum lucri ipsis sibi, nedum reip. habeant residuum. Per cursores pedetes (*Wodafarlar*) expediebatur etiam olim res tabellaria apud nostrates, quemadmodum sub minorennitate Reginæ Christianæ, flagrante bello, A: 1636

cursores per certas stationes sunt dispositi, jussu Senatus Reg., quorum cursus Hamburgum usque se extendebat, sed hi, ut tardi nimis & inutiles, post abrogatum multo ante apud Svio-Gothos decursum ludicrarum certamen (*), in desuetudinem abi-ere, ac mandatum, ut per viros, juvenesque validos recentibus & vegetis equis instructos, negotium procuraretur (q), qui diurno, nocturnoque itinere sine mora pergerent, ac si insequens aliquod malum effugerent. Sunt quoque certis insignibus ornati, quæ tutelam non modo regiam, securitatemque, verum etiam Mercurii adventum indicant, & ut illo tempore, quo unus expectatur adventurus, alter, inflato cornu, paratus sit illico ad avolandum, capsula epistolari rite tradita & accepta. Tanta nunc in patria gaudet celeritate, ut iter id jam absolvat sex diebus, cujus tertiæ parti emetiendæ vix octo dies antea sufficere. Unde gloriosiss. mem. Rex CAROLUS XII in Saxonia constitutus, gavisus sit, quod intra octo dies literas e Svecia habere potuerit. Atque vel eo nomine noster Germanicis præstat veredariis, quod hi plus, vel saltem tantum temporis in uno illius gentis milliari absolvendo absumant, quantum Svecano nostri, quod mensuram Germanici illius sesquialtera sui parte superat. Fuerunt etiam alia insignia, quibus olim uti solebant

tabel-

(*) Vid. Loccen. Antiq. III. 3. ubi de majorum celeri per vias transcursu ope solearum lignearum, adeoque cum insequendis, tum quoque fugiendi promptitudine differtur.

tabellarii , ut publici a privatis fecernerentur. Sic tempore reg. Sigismundi, cum regnum per Carolum ducem & Senatores administraretur, gemina illa fuisse legimus: alia ducis propria, quæ illi gerebant, qui vel ejus vel regis nomine ibant, & non regni modo, sed & ducis, provinciarumque ejus, Sudermannix, Nericiæ & Vermlandix insignia, apertam coronam sibi habebant adfixam: alia vero regia, corona superne clausa, ornata erant, quæ in dissertatione Clariss. viri Gabr. Wilskmanni accurate exposita videas. Usus tabellariorum quis non eximium & admirandum judicat, cum princeps de arcanis status sui, amici de familiis, eruditi in iis, quæ ad rem literariam pertineant, aliisque plurimis negotiis certiores crebro & facile fieri possunt. Accusatio & defensio, simplicitas & astus, fides & perfidia, eadem in pera tuto sociantur, civis infimæ sortis æque ac Regis literæ pari studio perferuntur, tantum tamen abest, ut cursor ipse alicujus rei conscius fieri queat, ut potius eum omnia peræ inclusa fugiant. Nam gravi pœna illi est interdictum, sigillum capsulæ aliqua ratione violenter attingere. Ergo validos juvenes, non fœminas, huic tam utili negotio adhiberi debere, constitutionibus Regiis est sancitum. Navales Postas consulto præterimus.

(9) *vid. dipl. Reg. Anno 1645. §. 8.*

§. IV.

Instituti autem sunt hi apud nos Tabellarii, eo modo, quo nunc publicis ac privatis commodis in-

serviunt, non eum in finem solum, ut utilitatem cuilibet præstent, sed etiam ut per eorum institutionem ac ordinatum cursum lenirentur angariæ. Quorum vero utilitatem instar omnium nobis accuratissime describit D. Loccenius (r), *Cursorum*, dicens, *publicorum non exigua est commoditas atque utilitas, nam ubi quid nomine publico, aut magistratus est curandum, quando quid movetur in provinciis, vel ab externa vel interna vi & quocunque subito casu, quando quidem bello externo celeriter demum est scribendum, & sub manum annuncianum, aut fama in re ancipiti præveniendæ: aut quid cito exquirendum vel indagandum est, cursus publici beneficio expediri potest. Eruditi de studiis communibus, amici de rebus familiaribus, seriis, jocosis, per eundem utiliter conferre ac jucunde colloqui possunt: dum ille mentem eorum in literis apportat, quæ chartam inanimum quasi spirantem, mutam loquentem facit.* Hinc utilitas eorum in genere patet. Constitutæ itaque sunt *Poste* Anno 1636. d. 20. Februar. in patria nostra, cujus constitutionis verba ab initio sic audiunt (s): *Efter wi nådigt för godt ansedt hafwa/ at inträtta uti alla provincier öfwer hela wårt rike wisse och ordinarie Poste/ wåre trogne undersåtare den gemene Allmoges å landet at lisa på deß Kiutsfårder. Therföre hafwe wi efterföljande Postordning stadgat och atgå låtit &c. qvæ deinde A:o 1643. d. 2. Jan. a Tutoribus regni in eodem argumento sunt adjecta (t) videat, qui vult, ipse. Immo levandis plebejorum civium oneribus inservire adfirmat constitut. Reg.*

supra

supra citat. 1636. d. 20 Jan. Et wist och allmänt Post-
 wäsende befriat then gemene allmogens å landet til en
 stor del af de beswärlige skiuß och gåstningar. Porro in
 Const d. 2. Jan. 1643. non tantum, verum etiam
 ex Ackoldio (u) facilitas transmittendi literas de-
 monstratur. Und dieses ist auch der Endzweck derer
 mit so vielen Kosten angelegten Posten/ nemlich/ weil
 weit entlegeneu provincien allezeit der Gefahr am
 nächesten/ so werden die Länder durch das Postwesen
 gleichsam verknüpfet. Et deinde: Es ist kein zweifel
 daß die Aufsicht und Handhabung der Posten zum
 Nutzen des gemeinen Wesens gehöre/ als durch wel-
 che unsere Handlungen zum geschwindesten Endzweck
 kommen. Aber die Nebenursachen des Postwesens be-
 stehen nun 1. darinn/ darmit keine verdächtige Perso-
 nen in ein Land einschleichen können. 2. daß die
 commercia befördert: 3. auch privaten Personen in
 ihren Reisen nicht gehindert werden. Ex hisce omni-
 bus adductis, causas luculenter constare posse arbi-
 tramur, cur tabellarii, nimirum ut antea dictum,
 ad transmittendas literas, leniendas angariarum dif-
 ficultates, commercia utiliter exercenda & itinera
 proficiscentium promovenda, cultioribus in imperi-
 is instituti fuerint.

(r) *antiq. Spio-Gerb.* (s) *Kongl Postord. 1643.* (t)
General. Riksens Postord. de dat. 2. Jan. 1643. (u) *eract.*
lib. I. c. 7.

S. V.

SEd præcipue ad mitiganda angariarum incom-
 moda

moda, tabernas & diversoria, vulgo *Gästgiveriet* ad vias publicas esse ordinata novimus, & cursum veredarium; adeo ut, quicumque iter faciat, sive jussu Regis sive alias, non habeat, aut potestatem accipiendi pro arbitrio civium jumenta, vel alias res sibi ad iter promovendum necessarias extorquendi, quemadmodum sub imperio Persico, cuivis mandata Regis celeriter effecturo, potestas illa concessa fuit, scilicet adigere etiam invitos cives ad cursum, ut supra dictum. Illa vero licentia, ne tempore belli apud nostrates invalescat & in nervum reipublicæ exerescat, sub gravi pœna nemini in patria nostra licitum est, invitis incolis pagorum, eorum jumenta accipere aut cetera itineris provehendi instrumenta, quin potius omnia pecuniis redimere debet quisque. Quam ob causam a gloriosissimæ mem. Regg. nostris prudentissime ita quoque constitutum, ut cum nullius gravamine hæc institutio procedat. Sunt tabernæ publicæ ad vias regias constructæ, ubi omnia ad proficiscentium usum necessaria, venalia prostant, equi ad suum exhibendum servitium parati neque desunt, qui ab egen- tibus justo sed parabili pretio conducuntur. Atque hac ratione uti nemini in patria nostra profecturo, itinera non possunt non esse commodissima, ita veritas quoque effati Marpergiani vel ex eo iterum iterumque dispalescit. Tempore regis Magni Ladu- lãsi Ao 1275. agricolæ unanimiter questi sunt de violento eqvorum raptu a transeuntibus & publicis
&

& privatis, quare munimine mandati Regii, ut se-
 ra firmissima, rusticorum claudebantur stabula, viæ
 communes seu Regiæ adornabantur, diversoria ad
 vias extruebantur, ubi victum emere & eqvos con-
 ducere potuere ultro citroque commeantes, ut ex
 antecedentibus patet. Atq; sic proficiscentes boni non
 modo magna molestia levati, verum etiam incolæ,
 a multis calamitatibus liberati sunt. Nullum certe
 populo gratificandi secundum magis augurium dari
 potest, quam ubi onera ipsis imminuuntur, quod pro-
 be intelligens Severus Cæsar, rei tabellariæ sumtus a
 plebe solvendos ad ærariū publicum retulit. Elocatio
 hæc eqvorum, vernaculo idiomate, *Stiut* / dici-
 tur, quod a *stuit* / *stiot* / *velox, festinus* deducitur.
 Sic vocantur in Historiis antiquis & legibus, & e-
 qui currentes & naves *stuit* / *stut* / (*w*). Quemad-
 modū enim cives ipsi suæ agilitatis exercendæ caus-
 sa, crebras super glaciem & nives instituebant de-
 cursiones: ita eqvis remisqve pernicitate mira cur-
 sum cientibus quoque studebant. Unde illa Poëtis
 seu Skalldis familiaris consuetudo olim dimanavit,
 quadrupedum vel volatiliū nominibus *navim* adpel-
 landi, adjecto vel ornatus vel utensilium nauticorum
 epitheto. Hinc *sealmar*, velorum eqvus; *mar* quippe &
 eqvum & mare denotat, Sic quoque *haffaxe* iisdem
 Skalldis *navis* adpellatur, ab *haf oceanus*, & *faxe*, no-
 men eqvi, quod a *fax juba*. De diversoriis autem
 publice constitutis, eorumq; jurib⁹, imò etiam de cur-
 su veredario, consulere potest, qui vult, nobiliss. A-
 bra-

bramsonii notas ad R. B. L. L. passim; ex quibus abunde patecet, Svethiam omnibus ceteris Europæ regnis palmam facile præripere, quod ad hæcce salutaria instituta, neque de nihilo apud externos Viris suffragium ejusmodi elicuisse, quod tanta cum prudentia & circumspeditione, proficiscentium comodo nusquam sit provisum, quanta in Svio-Gothia, & illius ditiori subjectis regionibus.

(iv) vid. Rudbeck. Atl. tom. 2. p. 21. Tom. III, pag. 389. Lundii nos. ad L. L. Westro-goth. pagg. 123. 125.

Memb. III.

Sed heic merito disquiritur, *num in bene constituta republica usus ignium specularium tolerari queat? nec ne?* Negativam tuentes, sequentibus rationibus ad suam hypothesin stabiliendam uti possunt. Tumultus inopinati multorum malorum materies & origo sunt, unde accensio ignium horum abolenda est, quippe cui originem debet. Signo enim subito per hos dato, ita civium animi turbantur & meticulosi redduntur, ut conspectum hostium ferre ac sustinere nequeant. Consulcius proinde fore contendunt, clam adventum hostium Principi indicare, ipsique cum proceribus consilia ineundi salutaria, de hostium conaminibus reprimendis, locum dare; ea quæ deinde civibus cum instanti periculo juxta significari possunt, ne tam tristi inopinato nuncio metu exsangves reddantur; atque sic rem felicius successuram illi existimant. Accedit & hoc, quod ignes, peregrinis

grinis sæpe non hostili animo adventantibus, accendantur; quo ipso terror incolis non modo incutitur, veram etiam non sine magno incolumitatis cum privata, tum quoque publica, damno excitantur, quemadmodum in Norrighia aliquando factum esse refert Sturleonides (x). Cum Erici Daniæ regis filii, aliquot navibus vento secundo venientes, circum Norrighiæ insulas navigarunt, quos incolæ hostili accessisse animo putabant, ignibus pyrarum accensis, magnum toti regioni incusserunt terrorem. Ceterum principes, non hostes, sed satellitibus tantum stipati suis & accesserunt & in Daniam iterum sunt reversi. Igitur ignium accensio cives regionis alicujus eludit, atque magnum adfert non raro detrimentum. Sed ut hæc speciosa sunt argumenta, tutius tamen affirmativam amplectimur sententiam. firmioribus, quod speramus, fulcris nixam. Si hostium conamina principi soli primum paterent, id inde mali facile oriretur, ut hostis finibus regni, jam imminens, ante matura consilia de ejus repulsione data & accepta, ad interiora regni, nullo obstante, grassaretur facile, & integras regiones igne & ferro vastaret. Vitia quod attinet arti addita, illa in socordes & effœminatos cives potissimum redundant. Nihil enim est aptius hostium irruptioni resciscendæ, proinde signo tali dato, ingenui civis est etiam, non quo fugiat, circumspicere, sed quo tela sua contorqueat, hostemque fortiter repellat. immo etiam cogitare, id jam adesse temporis, quo fi-

dem in principem caritatem in patriam declarare sibi injunctum sit; quæ fides ipsi gloriam fato superstitem est conciliatura. Quod si propter casum abusus, ipse statim tolleretur usus, tubæ, buccinæ & tympana quoque quod animum militibus addant, excogitata, essent identidem abolenda, quibus signum pugnæ datur tamen, neque magnus horror militibus incutitur solum, sed dilapsi circumquaque milites ad suas stationes & ordines in acie facillime revocantur. Cumque classis hostium timeatur adpulsura, admonentur flamma hac portuum custodes atque præfecti, ut catenas claustris objiciant suis, & remiges habeant paratos, qui naves in discrimen pugnæ educant. Immo etiam sub suis tribunis a signis recedere non debere, ut hosti in regionibus impune grassari, si in littore sefellerit, non liceat. Denique hisce monentur cives, ut manum armatam hosti opponant, loca idonea castellis aliisque munimentis communiunt, & sexum imbecilem in loca tutiora subducant. Postremo addendū quod vel hac ratione sæpe conducant reipublicæ ignes speculares si quis reus inqvirendus, quem publice ulcisci necesse sit, sive fugam ille extra regionem adornare conetur, sive in ipsa regione montium vel amicorum fide tegatur, ignibus accensis, ille non diu occultari potest præsertim publica prius facta denunciatione, ne accenso igne speculari, civium quis ullam e littoribus regionis navem solvere aut domum hospitiumve reo communicare sustineat.

Unde

Unde satis superque regionem probe his ignibus instructam multum negotii malitiæ illico daturam, si improvise immineat palam constat. Exemplis hoc est illustrandum. Pompejo magnam esse injectâ moram tam a munimentis, quam ignibus speculatoriis traditur (7). Obsessos, eorum ope, socios ad subsidia vocare solitos fuisse, testatur Xenophon (2) Obsessi etiam irruptionem molientes, *igne significarunt*, se obsessores in angustiam redigere velle, quo amici admoniti ipsis opem ferrent optatam. Ita Atuatibus ex suo oppido in munitiones Cæsareas erumpentibus factum esse legimus, ignibus enim significatione facta ex proximis castellis eo celeriter est concursum ad Atuatibus repellendos (*). Subinde quoque vel *obsessi* vel *exploratores inter hostes versantes occasione eos superandi*, hoc modo, locis indicabant. Sic Alexander Panormitanis in angustiam a Leosthene reductis præcepit, ut, si quæ naves de statione sua decederent, præter facem tolli solitam, alteram accenderent iis, qui Magnesiæ essent, at in Pagasis eandem significationem darent. Quo signo a Panormitanis deinde edito, Alexander classe subito superveniens, Athenienses adortus est, magnoque prælio fugavit. Ita ancillæ Romanæ sub nomine & habitu virginum & matrum familias, ad postulatam Latini norum ducis Posthumi, in castra Latina missæ, eandem artem usurpasse leguntur (**). Præter sexcenta alia, quæ proposita brevitatis his addere vetat

§. II.

(7) Heims frings p. 150. (*) Hirt. Pans. comm. de bello

Hispan. c. 8. (c). lib. VII. (). Cas. comm. de bell. Ga. l. II.
c. 33. v. 3. (**). Plus. Camil. & Macrobo. lib. I. Saturn. c. 2.
S. II.*

Hæc sunt paucissima illa, quæ per summa tantum capita eundo, pro tenuitate ingenio, tantillo temporis spatio ex aliis de nobili hoc argumento colligere potuimus. Facemur ingenue, plurima, quæ ad illustrandum nobilissimum argumentum hocce spectent, præter ista esse, quæ temporis angustia nimia, curta ingenii, rerum quæ suppellex, immo debilis etiam hoc præsertim tempore, valetudo mea, amplius persequi non permisere. Nobis satis erit, nostrum, post aliorum messem, spicil-gium hocce, licet, quod dolendum, conatui effectus ipse vix ab ne vix quidem respondere possit. Plura autem, qui desiderat, de hæc materia, adeat fide dignissimorum virorum scripta in utraque dissertationis parte a nobis allegata, & laudabili ejus desiderio, quod speramus, abunde fiet satis. Intera ad humanitatem ac benevolentiam Tuam B. & C. L. confugimus, veniam in parte rogantes, si quæ monumentorum vetustate obvoluta & recondita non pro voto nostro eruere poruerimus; quippe destituti omnibus fere, ad hanc rem elaborandam, necessariis adminiculis. Magnum vero nos lucrum sceneratos fuisse dicemus, si innoxia hæcce conamina nostra, non nobis obrectationi, sed pro candore Tuo, in mitiorem partem interpretatus fueris.

CORRIGENDA.

*Pag. 30. lin. 14. leg. Wardhaldsmenn p. 35. l. 26. leg. adeoque.
p. 36. l. 16. leg. ποσειδών ad calc. sust. leg. igno. p. 37. l. 30. leg.
sucumali. p. 38. l. 9. leg. proficiscendum. p. 48. l. 26. leg.
Kasebadens. p. 49. l. 3. leg. paroetia l. 13. leg. qui l. 22. leg.
Simpens p. 57. l. 5. leg. alienuen. l. 23. leg. Athenis. p. 58.
p. 12. leg. communicata p. 59. l. 1. leg. rent. l. 23. leg. litera-
rum. p. 63. l. ult. leg. possunt.*